

Литература:

1. Подольська В.О. Фінансовий аналіз/Подольська О.В. : Навч. посібник. - К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 488 с.
2. Коротков Э.М. «Антикризисное управление». /Учебное пособие под ред. Короткова Э.М., — М.: "ИНФРА-М", 2002, — 432 с.
3. А.Д. Чернявский. Антикризисное управление/Чернявский А.Д. - Учеб. Пособие – К.:МАУП, 2000 – 208.:ил.
4. Шершньова З.Є., Оборська С.В. Антикризове управління підприємством: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2004. — 196 с. ISBN 966–574–633–2
5. Шершньова З.Є. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб. / З. Є. Шершньова, В. М. Багацький, Н. Д. Гетманцева; За заг. ред. З. Є. Шершньової. - К.: КНЕУ, 2007. - 680 с.
6. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством: Навч. Посібник /Василенко В.О. - К.: ЦУЛ, 2003. - 504 с.
7. Уткин Э.А. Антикризисное управление/Уткин Э.А. – М.: Тандем; ЭКМОС, 1997. – 400с.
8. Базаров Г.З. Теория и практика антикризисного управления: Учеб. Для вузов /., Беляев С.Г., Белых Л.П. и др. Под ред. С.Г. Беляева, В.И. Кошкина. – М.: Закон и право; ЮНИТИ, 1996. – 468 с.
9. Король В.С. Антикризовий менеджмент в умовах ринкової трансформації економіки: Автореф. дис. На здоб. наук. ступ. канд. екон. наук (08.06.02) / НАН України; Ін-т регіон досліджень. – Л., 2001. – 20 с.
10. Грязнова А.Г. Антикризисный менеджмент / Под. ред. проф. А.Г. Грязновой. – М: Тандем; ЭКМОС, 1999. – 368 с.

Рецензент: д.э.н., профессор Родионов А.В.

УДК 336.77:338.43

ДОСТУПНІСТЬ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Вдовенко Л.О., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

Аграрний сектор поступово відновлює позицію ключової галузі економіки, тому потребує достатнього кредитного забезпечення в сучасних умовах господарювання.

An agrarian sector gradually proceeds in position of key industry of economy, that is why needs sufficient credit providing in the modern terms of menage.

Постановка проблеми. Аграрний сектор займає важливе місце в економіці України, а від його розвитку залежить нормальне функціонування всього господарства й життя країни. Враховуючи зацікавленість багатьох країн світу та Європейського Союзу, зокрема, в активній участі вітчизняних постачальників продукції сільського господарства в світовому продовольчому ринку, аграрний сектор повинен стати найпотужнішим локомотивом розвитку національної економіки, що є можливим за наявності фінансових можливостей у товаровиробників сільськогосподарської продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про місце і роль аграрного сектора у відродженні національної економіки наголошують в своїх працях вчені Амбросов В.Я., Малік М.Й., Месель-Веселяк В.Я., Підлісецький Г.М., Саблук П.Т. та інші.

Нині потенціал сільського господарства, яке створює переважну частку вартості в агропромисловому комплексі, не використовується в повній мірі. Глибока економічна криза призвела до обмеження можливостей суб'єктів аграрної сфери забезпечити підприємницьку діяльність конче необхідними кредитними ресурсами при нестачі власних джерел фінансування.

Проблеми кредитування аграрних підприємств досліджують М.Я. Дем'яненко, В.М. Алексійчук, П.А. Лайко, В.О. Паламарчук, М.І. Савлук, Т.Т. Ковальчук, М.Й. Малік та інші вчені.

Постановка завдання. Однак, існує ще ряд питань, які потребують додаткового вивчення, зокрема виявлення стримуючих факторів активності банків кредитувати підприємства аграрної сфери економіки.

Метою дослідження є обґрунтування необхідності покращення кредитного забезпечення пріоритетної галузі економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Із подальшим розвитком ринкових відносин об'єктивна залежність підприємств сільського господарства від фінансово-кредитної системи значно зросла, оскільки для оптимального функціонування аграрної сфери та забезпечення її стабільно-позитивного відтворювального процесу необхідне раціональне співвідношення між власними і позиченими коштами [1, с. 69].

Необхідність державної підтримки та створення сприятливих умов для ефективного здійснення підприємницької діяльності суб'єктами аграрної сфери, в тому числі через банківське кредитування, підтверджується тим, що аграрний сектор поступово відновлює позицію ключової галузі економіки і навіть за результатами кризового (2009-2010 рр.) періоду виявився єдиним сегментом економічної діяльності, який зміг уникнути падіння обсягів виробництва (+0,3%) (рис. 1).

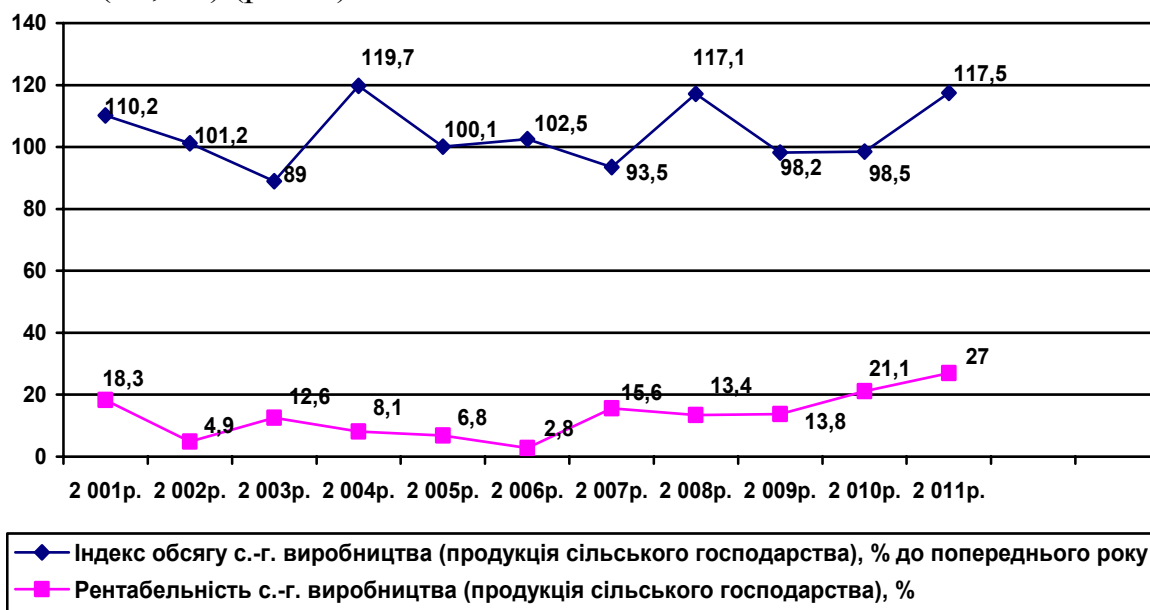

Рис. 1. Темпи зростання сільськогосподарського виробництва та динаміка рентабельності сільськогосподарського виробництва підприємств АПК України у 2001-2011 рр.

Джерело: [2]

Позитивною динамікою є дані за 2011 рік, отримання індексу сільськогосподарського виробництва (за всіма категоріями господарств) з позначкою 117,5% до попереднього року або темпи зростання становили +19%. Щодо темпів зростання обсягів сільськогосподарського виробництва безпосередньо в сільськогосподарських підприємствах, то тенденція така: впродовж 2009-2010 кризового періоду спостерігається зростання обсягів виробництва (+2,8%), а в 2011 р. в порівнянні з попереднім 2010 р. – індекс обсягу сільськогосподарського виробництва в сільськогосподарських підприємствах України склав 128,7% або наявна тенденція до зростання обсягів виробництва (+31%).

Позитивною динамікою є зростання рентабельності сільськогосподарського виробництва впродовж 2008-2011 рр. з 13,4% до 27% [2].

Таким чином, на думку Борейко В.І. [4, с.22], «аграрний сектор дав змогу частково згладити наслідки фінансово-економічної кризи в країні».

Незважаючи на значний потенціал, сьогодні аграрний сектор не отримує достатнього фінансування від банківського сектору економіки.

Банківський кредит, як одне із основних джерел забезпечення грошовими ресурсами поточної господарської діяльності підприємств, сьогодні повинен відігравати вагомий роль у стимулюванні відтворювальних процесів в економіці. Однак, дуже складними для аграрного сектора економіки в ринкових умовах виявилися кредитні відносини. Кризові явища в економічній системі практично підірвали фінансову стійкість більшості аграрних підприємств, внаслідок чого різко скоротилась кількість надійних позичальників, хоча потреба в кредитних ресурсах як ефективному джерелі фінансування підприємницької діяльності не зменшилася.

Порівнюючи загальні обсяги залучених кредитних ресурсів аграрними підприємствами в 2012 р. з аналогічним періодом минулого року (станом на 08.07.2012 р.) спостерігаємо, в основному їх скорочення в 18 областях України - в межах 1,0-3,9 рази; хоча є регіони, зокрема Київська, Миколаївська, Рівненська, Житомирська, Донецька, Запорізька, Волинська області, в яких спостерігається зростання обсягів залучених кредитів в цілому в 1,1-2,2 рази.

В цілому, обсяг залучених кредитних ресурсів в 2012 р. зменшився проти попереднього 2011 р. на 1951,6 млн.грн. або на 26,6%. Якщо в 2011 р. частка пільгових кредитів в загальній сумі кредитів склала 5,5% (400,1 млн.грн.), то в 2012 році жодне підприємство в Україні не отримувало кредитів на пільгових умовах.

Серед регіонів України найбільша частка пільгових кредитів в 2011 році припадала на Львівську область – 36,3% до загальної суми пільгових кредитів та Хмельницьку область відповідно 38,3%.

У Вінницькій області також обсяг залучених кредитних ресурсів в 2012 році скоротився проти 2011 р. в 2,2 рази. За станом на 01.01.2012 р. із загальної суми залучених аграрними підприємствами Вінницької області кредитних ресурсів (597025,83 тис. грн.) на короткострокові кредити припадає 74,2%, на довгострокові і середньострокові відповідно 13,1% та 12,8% [3].

Основними кредиторами аграрних підприємств Вінницької області впродовж 2011 р. були Райффайзен банк «Аваль» (частка якого в кредитуванні становить 5,4%), ВТБ Банк (12,9%), Златобанк (9,6%), Креді Агріколь (6%) та інші.

В основному аграрні підприємства Вінниччини залучали в 2011 р. кредитні ресурси на поповнення оборотних засобів – 41,3%, тому питома вага короткострокових кредитів є найвищою, на придбання техніки – лише 8% від загальної суми залучених кредитних ресурсів, решта – на проведення комплексу весняно-польових робіт.

Потреба у фінансуванні аграрних підприємств України для весняно-польових робіт у 2012 році становить 36908,9 млн.грн. В структурі джерел фінансування найбільша частка належить власним коштам аграрних підприємств в сумі 30259,9 млн.грн. або 81,9%. Розраховувати на державну підтримку аграрним підприємствам не приходиться – частка цих коштів в загальній сумі потреби на проведення весняно-польових робіт становить лише 0,6%. Прогнозна потреба в кредитних ресурсах на 2012 р. для проведення весняно-польових робіт складає 6659,4 млн.грн., фактично отримано 96,5% (6425,5 млн.грн.). Із загальної суми фактично отриманих кредитів на банківські кредити припадає 3722,5 млн.грн. або 57,9%, – решта коштів – це комерційні кредити.

Висновки. Незважаючи на значну частку власних коштів, потреба в кредитних ресурсах повністю не задовольняється. Склалася ситуація, коли банківські установи охоче співпрацюють з великими підприємствами, а середнім та малим аграрним підприємствам складніше отримати позики.

Незважаючи на відносно високий рівень повернення позик, банки продовжують вважати кредитування сільського господарства високо ризиковим. Найбільш вагомими причинами стримування кредитування є відсутність у аграрних підприємств належної застави, а також висока плата за кредитні ресурси. Цьогорічний врожай прогнозується однозначно меншим минулорічного, що сприятиме ще більшому охолодженню взаємовідносин банків з аграрними підприємствами, а відповідно скороченню обсягів наданих кредитів.

Важливим чинником у цій справі, звичайно, має стати земля, оскільки її використання як заставного капіталу, на нашу думку, може забезпечити для аграрного сектора доступність до кредитних ресурсів.

Отже, аграрний сектор залишається непривабливим для банківських установ, однак враховуючи те, що він здатен з меншими, ніж інші галузі економіки втратами функціонувати стабільно і в кризових умовах, що вимагає збільшення обсягів кредитних ресурсів для здійснення підприємницької діяльності. Тому прийняття заходів сприяння кредитному забезпеченню стратегічно важливої галузі є основним завданням банківської системи в умовах розвитку ринкових відносин.

Література:

1. Непочатенко О.О. Сучасні методи кредитування сільськогосподарських підприємств / О.О.Непочатенко, Н.В.Бондаренко, О.Г.Бондаренко // Економіка АПК.- 2012.-№5.-С.69-74.

2. Офіційний сайт Міністерства статистики України: www.ukrstat.gov.ua / Державна служба статистики України / Статистична інформація / Сільське господарство / Зведені показники

3. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України : www.minagro.kiev.ua / Економіка АПК / Фінанси / Кредитування та страхування]

4. Борейко В.І. Роль агропромислового комплексу в розвитку національної економіки / В.І.Борейко // Економіка АПК.- 2011.-№10.-С.18-22.

Рецензент: д.е.н., професор Коляденко С.В.